

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ו' אדר א' תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין עו.
דף היומי בהלכה: מסימן שנ"ז סעיף א' עד סעיף ב'.
מוסר: דבר בעיתו מתחילת פרק י"א עד "ונבאר דברינו".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'.

הדף היומי בהלכה

באיזו רשות היחיד אסור לשפוך מים בשבת?

אלא, שבאופן שבו יש לשופך עניין בכך שהמים יצאו לרשות הרבים, חששו חכמינו ז"ל שיבוא לשופכם ישירות לרשות הרבים, ויעבור על איסור 'הוצאה' דאורייתא, ולפיכך, אסרו גם שפיכה ב'כוחו', דהיינו, שאסרו עליו לשפוך את המים ברשות היחיד אף במרחק מרשות הרבים. וראה תקציר למחר בנוגע לשפיכה ב'כוחו' ל'כרמלית', ולרשות היחיד משותפת שלא עירבו בה עירוב חצרות.

שפיכת מים במקום משופע ברשות היחיד, כאשר מחמת כוח השפיכה המים מגיעים מהר יותר לרשות הרבים, וכן שפיכה בסמוך ממש לרשות הרבים, כאשר המים יוצאים לרשות הרבים בכוח השפיכה ממש - אסורות מדאורייתא משום מלאכת 'הוצאה'.

אולם, שפיכת מים ברשות היחיד במרחק מה מרשות הרבים, באופן שהמים זורמים מעצמם כדרך כל מים הנשפכים, ומכוח זה יגיעו לבסוף לרשות הרבים הצמודה לרשות היחיד זו - הרי זו הוצאה ב'כוחו', ואינה אסורה מדאורייתא.

[שו"ע שנו, א, ומשנ"ב א-ב; ביאורים ומוספים דרשו, 2, בהרחבה ע"פ המקור]

הדף היומי בהלכה

מהי כמות מי השופכין הממוצעת לנפש ליום אחד?

נבלעים בו; או שהיא מחוברת לתעלת ניקוז (באופן שבו נחשבת התעלה כהמשך של רשות היחיד, או כ'מקום פטור'), שיש בה שטח כזה; וכן בקרקע שיש בה גומה המכילה סאתיים - אין לבעל הקרקע עניין בכך שהמים יצאו לרשות הרבים, וממילא אין לחשוש שישפכם ישירות לרשות הרבים, ועל כן לא אסרו שפיכת מים בהן.

בהמשך לאמור: חכמינו ז"ל שיערו שאדם עשוי לצבור כמות של 'סאתים' (כ-17-29 ליטר, לשיטות השונות) מי שופכין ליום, דהיינו, מים שמשתמש בהם לרחיצה וכדומה, ולאחר מכן שופכם. ועוד שיערו, שקרקע ששטחה קטן ממש עשרה אמות רבועות (כ-3.7-5.3 מ"ר, לשיטות השונות), אין כמות זו נבלעת בה, והיא הופכת להיות בוצית ומטונפת, ולכן בעל הקרקע מעדיף שהמים יצאו לרשות הרבים. וזהו האופן שבו אסרו שפיכת מים ברשות היחיד הסמוכה לרשות הרבים. ואף פחות מסאתיים אסור לשפוך בה, מחשש שיבוא לשפוך סאתיים, שהיא הכמות המצויה אצלו בכל יום. ברם, בקרקע שיש בשטחה שש עשרה אמות רבועות, שסאתיים מים

[שו"ע שנו, א-ב, משנ"ב ד, ה, ז, ט, י, טז ר"ז,

וביה"ל ד"ה יכול, וד"ה אפילו; וראה ד"ה שמכוסה]

מדוע מותר לשפוך בחורף מים בכל רשויות היחיד ובלבד כמות שהיא?

המים הממוצעת ליום, המהווה תזכורת שלא לשפוך את המים ישירות החוצה, ואם מפני שכמות מים שמעל סאתיים לא היתה מצויה לאדם אחד; ומטעמים נוספים. ובימים גשומים, שבהם בלאו הכי החצר בוציית ומטונפת - מותר לשפוך בכל קרקע של רשות היחיד, כל כמות שהיא.

[ב"י ושו"ע שנו, א-ב; ושמן"ב ת, יא, יב, יט רכ; ביאורים ומוספים דרשו, 5; שועה"ר ה]

בהמשך לאמור: בכל אופן שבו מסתמך היתר שפיכת מים בקרקע רשות היחיד על כך שהמים נבלעים בקרקע או בתעלה - אינו אלא כשהן עשויות מחומר הבולע, כגון קרקע עפר; ולא כשעשויות מחומר שאינו בולע, כגון ריצוף המצוי בימינו, עץ, מתכת ובטון. ובכל האופנים שהתירו חכמים לשפוך מים בקרקע רשות היחיד הסמוכה לרשות הרבים, מותר לשפוך אף כמות הגדולה מסאתיים, ואף באופן שבוודאי יצאו לרשות הרבים, וכגון בקרקע שיש בה גומה, כנ"ל, והגומה כבר מלאה במים; אם מפני שחכמים הסתפקו בכך שהצריכו גומה לכמות

על דא ועל הא

בעת שהגבירים המכובדים נשאו נאומי ברכה נמלצים, במוחי החל לנקר פזמון ילדים פורימי: "היום פורים ומחר חסל" ... הרי זה הערב האחרון לשהותי באמריקה! חבל לבזבז את ההזדמנות...

כך הפכה מסיבה דיפלומטית רשמית לערב מגבית עבור ישיבת פוניבז' - מעשה שסיפר מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל בעידן הדוותא

הטרידנטי: הרי זה הערב האחרון של שהותי באמריקה וחבל לבזבז הזדמנות כזו שתם ללא כלום.

"כשהדיפלומט הליטאי ביקשני להשמיע כמה מלים באוזני המסובים, סיפרתי להם בראשית דבריי בדיחה עממית: בעיירה ליטאית אחת נתמזל מזלו של שמש בית המדרש הגדול - שהיה חשוך בנים - שנולד לו בן זקונים בשעה מוצלחת. השמחה הייתה גדולה בכל העיירה, ונכבדי הקהילה החליטו להכין את סעודת הברית כדת וכדין:

"בעל האטליז התנדב לספק את הבשר חינם אין כסף, סוחר הדגים הבטיח להמציא ממיטב הדגים, בעל הפונדק לקח על עצמו לדאוג למשקאות, ושני האופים התחלקו ביניהם בהכנת העוגות והחלות. בקיצור, חדווה וששון היה ליהודים. בעל הברית ישב זה לראשונה בקורות חייו בראש המסובים ליד המרא דאתרא ופרנסי הקהל.

"לפתע פתאום, כשהתקרבו לגמר הסעודה והתכוונו לברכת המזון, נעלם השמש ממקומו. עברו רגעים מעטים, והשמש מופיע כשבידו מחזיק הוא 'קערה לנדבות' ומשמיע את קולו ברמה: 'אני אינני יודע שום חכמות. יש ברית מילה? - הבאתי את הקערה שלי'...

"וכי מה תחשבו" - סיים מרן הגרי"ש כהנמן את סיפורו - "המסובים תפסו את העוקץ... כולם פרצו ברעמי שחוק, ובו במקום נפתחה מגבית פרידה לטובת ישיבת פוניבז'..."

(מוסף שבת קודש יתד נאמן תצוה תשע"ג)

בין מציג אחד למשנהו הנערכים בימים אלו במחוזותינו, כדאי לקחת פסק זמן ולקרוא את הסיפור הבא, שעשוי לתת למתרימים שבינינו 'טיפ' מעניין. פעם בעידן דחווותא סיפר מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל אודות מגבית ייחודית בה השתתף. הסיפור מובא ב'מעשה שהיה' לרבי פנחס מילר:

"בפעם הראשונה נסעתי לאמריקה מספר שנים לפני מלחמת העולם השנייה, עת ממלכת ליטא העצמאית עמדה על תילה. בתקופה זו הייתי ציר בבית הנבחרים הליטאי, ומשהגעתי לביקור בארצות הברית כדי להתרים יהודים נדבנים למען מוסדות התורה בליטא, השתדל הנציג הדיפלומטי של ליטא באמריקה, גוי מבטן ומלידה, לערוך לכבודי מסיבת קבלת פנים חגיגית כיאות. אני התחמקתי ממנו כל הזמן. פשוט חבל היה לי לאבד ערב אחד לצרכי 'הפרוטוקול הדיפלומטי' מבלי לנצל את הזמן לעניינים שבתכלית.

"סוף סוף לא יכולתי עוד להתחמק, וגמרת בלבי שאת הערב האחרון לפני שובי הביתה אעמיד לרשותו של הקונסול הליטאי בניו יורק, שיסדר עבורי, אם לא 'קבלת פנים' אז תהא זו לכל הפחות 'מסיבת פרידה'.

"הדיפלומט הליטאי השכיל באותו ערב להביא אל מסיבת הפרידה לכבודי כמה וכמה יהודים עשירים מיוצאי ליטא. בהתאם לנוסח אמריקה הם נשאו 'נאומי ברכה' לכבודי ולכבוד בית הנבחרים והממשלה הליטאית העצמאית. ואני, מה חשבת אי לעצמי? במוחי החל לנקר פזמון עממי קצר המושר בפי ילדי ישראל המתחפשים בפורים: 'היום פורים ומחר חסל'... (היינט איז פורים, מארגן איז אויס, גיט מיר א מטבע און ווארפט מיר ארויס)... מחשבה נוקבת כזו

שבת אחת הגיע יהודי להגרש"ז אויערבאך זצ"ל עם כאב שיניים ונפיחות בפנים. מרן התיר לו ליטול כדור, אבל הלה זעק בחרדה: "כדור לא יעזור! זה פיקוח נפש! אם לא אקבל טיפול מיד, אני מת!"

אֲשֶׁר מְלֵאֲתֵינוּ רוּחַ חֻמָּה...
 ...

של החולה הוא נתון במצב של פיקוח נפש מחמת זיהום בחניכיים, ולפי הרגשתו של החולה אכן יש לטפל בפיו ללא דיחוי למוצאי שבת. הרופא ניסה להתווכח על הדיאגנוזה, אבל מרן היסה אותו והסביר לו כי זו משאלתו של החולה. כאשר החולה לא הבחין, הוא לחש כמה משפטים באוזני הרופא...

על פי הסכמת מרן הגרש"ז, החולה עם הנפיחות בפיו והרופא יצאו יחדיו למרפאה. צעדו והגיעו לפתח המרפאה. הרופא נעמד על עומדו ואמר לחולה: "דידי היקר, מה שמותר לי לעשות, אעשה למענך. אבל יותר ממה שאני חייב - לא אעשה בשום אופן. ולכן, כיון שאתה החולה ואתה הזקוק לטיפול, אתה תדליק את התאורה. נא ללחוץ על המתג הראשי ולהדליק את האור כדי שנוכל להיכנס ולהתחיל בטיפול".

החולה הזדעזע קמעה. הרהר. נרתע ומיד החל פוסע לאחור. "לא לא, לא כואב לי עד כדי כך". חשב שניה נוספת והכריז: "נדחה את הטיפול בכמה שעות למוצאי שבת..."

(הרב א' חפץ, מוסף שבת קודש יתד נאמן תצוה תשע"ד)

שבת אחת בבוקר הגיע פלוני למרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל עם כאב שיניים ונפיחות בפנים. "אני סובל קשות". מרן הגרש"ז שמע על פרטי הכאב, התעניין והקשיב והתיר לו ליטול גלולה לשיכוך הכאבים לפי מה ששמע מפיו וראה בעיניו.

החולה היה נתון בסערת רוח וקרא בקול זעקה: "תרופה לא תסייע לי, כי אני במצב של פיקוח נפש! אני זקוק לרופא שיטפל בי מיידית, יפתח את השן, יוציא את המוגלה מיד וינקה את המקום".

מרן הגרש"ז אמר לו כי לפי הבנתו, מצבו הרפואי לא מתיר לעשות את כל 'מלאכות שבת' הללו שבפתיחת השורש וניקוי המקום.

הצעיר עמד על דעתו בסערה: "זה פיקוח נפש ממש. אם לא אקבל טיפול מידי, אני מת!".

מרן (שהבין כי הוא נתון במצוקה של פחד רב ולא מוצדק) החל להתנהל בחכמתו...

בשערי חסד, מקום מגוריו של מרן הגרש"ז, התגורר רופא שיניים. מרן הגרש"ז ביקש שיקראו לו. כאשר הגיע, מרן הגרש"ז הכריז כי לפי טענתו

כשעברו בשער שכם פגע בהם ערבי והכה את רבי שלומק'ה באגרופו. פנה אליו הגבאי ר' אליהו ראטה ואמר: "ראה נא מה היה לנו"... כמרמוז שהיה ראוי לעשות כדבריו וללכת דרך שער יפו

"כאשר יהודי מסיים תפילתו ומקבל איזו מכה, הרי זה סימן שתפילתו עלתה לרצון"

ובזה פירש את הפסוק בפרשתנו "שמן זית זך - כתית": אם אחר התפילה מקבל המתפלל מכה, הרי זה סימן 'למאור', שתפילתו נתקבלה, ויאר ה' פניו אליו.

כיוצא בו אמר רבי שלומק'ה, שכאשר האדם מבקש ומתפלל מהקב"ה על ענין מסוים, וזמן קצר אחר תפילתו אירע לו איפכא ממה שביקש, כגון שמבקש לרפואת החולה ובתום תפילתו נודע לו שהחמיר מצבו של החולה, ידע נאמנה שתפילתו התקבלה, ואילו אם רואה תיכף את הישועה אינו מוכרח שיהיה לזה קיום.

ואף דבר זה נרמז באותו הפסוק: "ויקחו אליך שמן זית זך" - אם האדם זכה והצליל להתפלל בכוונה כמרומז ב'שמן זית זך', ואח"כ מרגיש 'כתית' - שאירע לו איפכא ממה שביקש, ידע נאמנה שכל זה אינו אלא 'למאור'. סימן מובהק יש לו שתפילתו התקבלה והגיעה עד לכסא הכבוד, וישועתו קרובה לבוא.

(באר הפרשה תצוה תשע"ח)

שָׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר (שמות כח כ)

בשנים שהיה הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועהיל זי"ע דר בעיה"ק ירושלים, היה נוהג ללכת כל יום לכותל המערבי. פעם בדרך חזרתו פנה רבי שלומק'ה ללכת דרך 'שער שכם' - כי שם היה המקום ריק מראיות אסורות, אך משמשו ר' אליהו ראטה זצ"ל אמר שעדיף ללכת דרך 'שער האשפות', כי בשער שכם היתה קצת סכנה להלך.

למעשה עשו כדברי הרבי. בעברם ב'שער שכם' פגע בהם ערבי רשע, ובאגרופו הכה את הרבי מכה חזקה מאד. פנה הגבאי ואמר: "ראה נא מה היה לנו"... כמרמוז שהיה מן הראוי לעשות כדבריו וללכת דרך 'שער יפו' מפני הסכנה.

נענה רבי שלומק'ה והשיב: "מקובלני מאבותי, שכאשר יהודי מסיים תפילתו והוא מקבל איזו מכה, הרי זה סימן לדבר שעלתה תפילתו לרצון לפני אדון כל". סיים רבי שלומק'ה: "עדיף לקבל מכה בגוף ולא מכה בנפש חלילה" (להיכשל בראיה אסורה).

”אם המשגיח היה נותן לי 5,000 דולר - הייתי מחתן בעזרת הכסף בת אחת בלבד. אבל הוא לימד אותי יסוד שאָתו חיתנתי את כל הילדים!”

היסוד הנפלא של המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוונישטיין זצ"ל

שלו, הלא הוא הגאון רבי אריה לייב הכהן שפירא שליט"א. ומתי סיפר לו זאת? ביום חתונתו - כהדרכה לחיים. וכך אמר לו: "היום אני אומר לך, בני יקירי! אם המשגיח היה נותן לי 5,000 דולר - הייתי מחתן בעזרת הכסף בת אחת בלבד - אבל הוא לימד אותי יסוד שאָתו חיתנתי את כל הילדים!"

"ברוך ה', אני לוקח אותך היום - צעיר בְּנִי - לחופה, והיסוד של מרן המשגיח מתגלה לי שוב ושוב!"

התובנה הזו חודרת-שיתין: עוד לפני שמעמיקים באמונה, טרם מתפלפלים בגדרי הביטחון, השבה קטנה אל הלב: יש לך בעיה? הקדוש ברוך הוא יודע ממנה!

(הרב ישראל למברג, מוסף שבת קודש שבט תשע"ט)

כאשר השיא הגאון רבי שלום צבי הכהן שפירא זצ"ל את בתו הגדולה, חסרו לו 5,000 דולר, סכום נכבד היום וסכום עצום בימים ההם. וזאת מדובר כבר לאחר כל ההשתדלויות בהן נקט. הדבר הקשה על שקיעותו בלימוד, ובצר לו פנה אל מורו ורבו מרן המשגיח רבי יחזקאל לוונישטיין זצוק"ל. הוא לא בא לבקש "ברכה", אלא היה בטוח שהמשגיח ימצא את הדרך לעורר יידיים וחברים בארה"ב שיעזרו לו.

נכנס לחדר בהרגשה שהוא יוצא משם עם הסכום החסר! נעמד בפני המשגיח, ושפך לפניו את מצבו. כאשר סיים, נעמד מרן המשגיח ואמר: "רַב שלום! רַב שלום! הריבוננו של עולם יודע את מצבך!"

לחץ מרן המשגיח את ידו וחזר לתלמודו.

את הסיפור הנ"ל סיפר רבי שלום צבי זצ"ל ל'מאז'ניק' [-צעיר הבנים]

המקורבים היו בטוחים שראש הישיבה עלה על אוטובוס לירושלים והגיע לדירה שסודרה לו בשכונת בית וגן. אולם משהתקשרו לשם לאחר מספר שעות ושמעו כי הוא לא הגיע, החלו לדאוג...

ליא"צ מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל ראש ישיבת פוניבז' - ו' באדר

ושמעו שראש הישיבה לא הגיע, החלה הדאגה לכרסם בלבם. והנה בשעה מאוחרת בלילה מתקשר אברך חשוב לבית המשפחה ומודיע להם כי זה עתה שוחח עם הגר"ד בבית מדרש ישן הסמוך לישיבת סלבודקה בב"ב. הלה סיפר: "נכנסתי לשם כדי ללמוד, והנה אני רואה את ראש הישיבה יושב ולומד בחשק רב. כשהבחין בי שאל אותי האם אני מוכן ללמוד עמו כל היום עד שעות הלילה. הייתי מופתע מהפגישה, ויותר מכך מההצעה שהזדמנה לידי. כמובן שישבנו ללמוד, וזה עתה סיימנו. רק לאחר שקמנו מהמקום סיפר לי ראש הישיבה שבני משפחתו לחצו עליו שייסע לנופש, והוא החליט שבמקום להגיע לירושלים ישנה מעט את האווירה מהישיבה ויבוא ללמוד בביהכ"נ הישן ההוא..."

(המבשר תורני תרומה תשע"ב)

לגודל התמדתו, מעולם לא הסכים מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל לנסוע לנופש בתקופת הקיץ. מיום שהגיע לישיבה בשנת תש"ה ועד יומו האחרון, התנגד נחרצות לנסוע ולו ליום אחד, וזאת למרות עיונו המופלג בתורה ואימוץ מוחו ללא גבול.

סיפרו ותיקי התלמידים: היה זה כמה שנים לאחר ייסודה של ישיבת פוניבז'. בני הבית לחצו על רבינו שייסע לפחות ליום אחד לירושלים. לחצו ולחצו, עד שהגר"ד קם ממקומו ואמר: "בסדר, אני יוצא לנופש..." וקם ועזב את הבית.

המקורבים היו בטוחים כי הוא עלה על האוטובוס לירושלים והגיע אל הדירה שסודרה לו בשכונת בית וגן. הם אפילו לא ניסו לברר זאת או להתחקות על עקבותיו. אולם משהתקשרו לדירה היא לאחר מספר שעות

רבינו השיב לו בפשטות: "מדוע אינך יכול להתפלל בבית במנין? תבקש מאנשים שיבואו, ובוודאי יסכימו. גם אני ביקשתי להתפלל בבית, ותמיד יש לי מנין, בין בחול ובין בשבת..."

במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו

לי מנין, בין בחול ובין בשבת... (דברי שיח תצוה תשע"ח)
שמעתי מנכדו של מרן הגר"ח ק"ק שליט"א, שאמר לו זקנו הגר"ח שליט"א
כי הוא נוהג תמיד לומר לפני קריאת שמע את התיבות 'קל מלך נאמן' (כדין
האומר קריאת שמע ביחיד), שמא כשהחזן יסיים 'ה' אלוקים אמת' הוא יהיה
עדיין באמצע ק"ש.
אמר לו נכדו: "הרי תמיד מחכים לסבא בסוף ק"ש?". ענה רבינו: "אני לא יודע
שמחכים לי"... (דובב שפתיים תצוה תשע"ח).

"אמרו לו: מה הוא גדול מן העוונות? אמר: הגבהות והגאווה" (שער עבודת
האלקים פ"ד).
לא מזמן פנה אל מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א יהודי מבוגר, ואמר לו כי
בחולשתו אינו מסוגל לצאת לבית הכנסת, ושאל באיזו תפילה הכי כדאי
שיתאמץ לצאת לבית הכנסת וכו'.
רבינו השיב לו בפשטות: "מדוע אינך יכול להתפלל בבית במנין? תבקש
מאנשים שיבואו, ובוודאי יסכימו. גם אני ביקשתי להתפלל בבית, ותמיד יש

מהי העצה לעקור מעצמו שם של "בעל לשון הרע", שעליו אמרו חז"ל שאין לו חלק לעולם הבא?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

אלו שהורגלו בעוון זה תמידות ואינם מקבלים על עצמם להשמר ממנו, מפני
שנעשה הדבר אצלם כהיתר.
ומהי הדרך לעקור מעצמו שם של 'בעל לשון הרע'? ב'ביאורים ומוספים' מביאים
מה שכתב בזה ה'חפץ חיים' לעיל בהגה"ה שבסוף ההקדמה - שילמד הלכות
לשון הרע, ובזה מראה שאכפת לו שלא לעבור על איסור חמור זה, ואז גם אם
יכשל ח"ו לפעמים, כבר אינו מופקר אצלו האיסור ואינו נחשב 'בעל לשון הרע'.

בסעיפים ג-ד הנלמדים היום, כותב ה'חפץ חיים' כי הרגיל בסיפור לשון הרע
בתמידות - "כמו אלו שרגילים תמיד לישב ולספר 'כך וכך מעשה פלוני, כך וכך
עשו אבותיו, כך וכך שמעתי עליו, והוא דברים של גנות - אנשים אלו נקראים
בפי חז"ל 'בעלי לשון הרע', ועונשן הרבה יותר גדול, אחרי שבשאת נפשם וזדון
לבם עוברין על תורת ה'"... ומוסיף, כי כאשר אמרו חז"ל שעל שלוש עברות
נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק בעולם הבא - עבודה זרה וגילוי עריות
ושפיכות דמים, ולשון הרע נגד כולם - הכוונה היא על אותם 'בעלי לשון הרע',